

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

T e k s t v p o d o b i

Državna tematska razstava 2012

Koroška galerija likovnih umetnosti Slovenj Gradec,
oktober 2012

Dolenjski muzej Novo mesto,
od novembra 2012 do februarja 2013

Tekst v podobi je naslov tematskih razstav, ki jih je za sezono 2011/2012 razpisal Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

Janez Zalaznik, akademski slikar, grafični oblikovalec, pedagog, publicist in avtor priročnikov s področja umetnosti, si je ogledal selekcionirane regijske razstave, ki so jih organizirale koordinacije JSKD Celje, Izola, Kranj, Maribor, Nova Gorica, Novo mesto, Osrednja Slovenija, Pomurje, Ptuj in Slovenj Gradec.

Za državno razstavo je izbral dela oseminpetdesetih avtorjev.

PODOBESEDE IN MISLIKE

*Besede in podobe so eno.
Hugo Ball, 1915*

Tekst in podoba se zdita na prvo pomisel dve ločeni izrazili, s katerima ljudje oblikujemo svoje misli, čutenja in ideje. Zato morda ne preseneča odziv ljubiteljskih umetnikov, na katere je *Javni sklad republike Slovenije za kulturne dejavnosti* naslovil temo letošnje tematske razstave, češ da je tema težka in neobičajna za likovni prostor. Obema trditvama bi lahko celo pritrdil, ob tem pa le potrdil pravilnost odločitve. Smisel tematskih razstav, ki imajo ambicijo razširiti likovno in miselno obzorje likovnih ustvarjalcev (ne le ljubiteljskih, velja za vsakogar), je ravno v postavljanju izzivov, v zastavljanju vprašanj in problemov, ki naj ustvarjalca napeljejo k iskanju novih rešitev in spoznanj o možnostih ustvarjalnega izražanja. Seveda je težko stopiti z ustaljene poti in se poskusiti na novem, še neznanem polju, a ustvarjanje (*creatio*) že v osnovi predpostavlja preseganje znanega, željo po drugačnem, namero po inovaciji. Po drugi strani je razpisana tema logično nadaljevanje tematike razstave iz leta 2010. Slednja je izpostavila kolaž kot nekonvencionalno tehniko, ki likovnika bolj kot v iskanje rešitev znotraj klasičnih likovnih obrtniških znanj spodbuja k spontani ustvarjalnosti in izražanju tiste likovne senzibilnosti, ki se je ne da naučiti, lahko pa se jo z delom neguje in krepi. Prav kolaž pa je v začetku XX. stoletja tudi široko odprl likovni prostor črkam, številkam, znakom in besedilom. Čeprav je naveza med tekstom in podobo v likovni umetnosti navzoča že od samih začetkov človekovega vizualnega izražanja, pa je kolaž z vnosom elementov iz vsakdanjega, medijskega in potrošniškega sveta omogočil, da je tekstovno postalo enakovreden element likovne podobe. O tem in o razvoju ter pomenu te zveze je (ne samo za namene pričujoče razstave) pri JSKD izšel priročnik *Tekst in podoba – zgoščena zgodovina nekega razmerja**.

Na predavanjih in delavnicah s(m)o mentorji likovnikom pokazali, da zveza besedila in podobe vendarle ni tako neobičajna, temveč da je v umetnosti zadnjega stoletja in še posebej v sodobni ustvarjalnosti vseprisotna ter, kot se včasih zdi, že skoraj neizbežna.

Tekst je v likovni podobi lahko prisoten na različne načine. Kolaž je, zlasti v dadaizmu, v njem prepoznal učinkovitega prenašalca sporočil. Ta se s prehodom v nov medij lahko izostrijo ali pa se njihov osnovni pomen in smisel spreobrne v lastno nasprotje. Podoba s tako vključenim tekstom družbene, kulturne ali politične vsebine je postala orožje v rokah ustvarjalcev v surovih časih vstajajočih diktatur. Tekst je v likovno podobo vnesel popolnoma nove razsežnosti paradije, posmeha, lucidnega spreobračanja pomenov in načinov »branja« same stvaritve. Gledalca je prisilil v iskanje povezav med naslikanimi in vnesenimi nelikovnimi komponentami ter posameznimi besedili (ki so pogosto omogočala različna vsebinska branja), predvsem pa je od njega zahteval drugačno umevanje likovnega dela, kot ga je bil slednji vajen v tisočletni zgodovini umetnosti.

Dруг pogled na moč črk, števil in besedilnega so raziskovala avantgardna umetniška gibanja v prvi polovici XX. stoletja, ki so v teh elementih uvidela tudi bogastvo vizualne izraznosti. Črke in številke so si na slikah izborile enakovredno mesto ob geometrijskih ali organskih oblikah in linijah, ki so osnovni gradniki vsake likovne podobe (naj ob tem spomnim le na misel francoskega slikarja Mauricea Denisa, *da je slika – preden postane konj, gola ženska ali neka zgodba – predvsem ploska površina, zapolnjena z barvami, razporejenimi v določenem redu*). Črke in številke so bile lahko osvobodjene svoje osnovne namembnosti in torej čisto likovne stvarine, ki niso želele sporočati ničesar, ampak so gledalca napeljevale k občudovanju lastnih likovnih kvalitiet ali kvalitiet likovne izvedbe kot take. Lahko

pa so ob vsem tem na gledalca naslavliale tudi zahtevne vsebine, miselne in vizualne zanke ter odpirale nove poti izražanja idej, ki bi jih klasično zasnovana slika le stežka tako učinkovito utrla.

Umetniki so v XX. stoletju besedilo sprejeli kot primeren del likovne podobe, kot eno od možnosti, ki v poplavi vizualnih informacij sodobnega sveta likovno delo naplavi na površino ali celo kot osnovno sredstvo svojega sicer v likovnosti zasnovanega ustvarjanja. Besedilo se tako lahko pojavlja kot del slike, skulpture, prostorske instalacije, fotografije in video zapisa ali nastopa samostojno na različnih nosilcih, od preprostega zapisa na papirju do kompleksnih rešitev s pomočjo sodobne elektronske tehnologije. Najdemo ga tako v galerijskih prostorih kot na javnih mestih, mimikrira se v druge medije ali slednje spreminja v umetniška dela. Besedilo v najširšem pomenu je v sodobni umetniški praksi dodobra udomačeno, da ga zlahka sprejmemo kot del likovne prakse, hkrati pa s svojo semantično močjo predstavlja umetnikom nove izzive in njihova dela pošilja v zahtevne analize ne le umetnostnim teoretikom in zgodovinarjem, ampak tudi lingvistom, semiotikom, filozofom in psihologom.

Državna tematska razstava nam v izboru najkvalitetnejših del ponuja širok razpon možnosti, ki se je ustvarjalcem ponujal ob razpisani temi. Izbor je nastal na osnovi natančnega ogleda desetih regijskih razstav, ki so (povečini) ponujale že selekcionirane izbore vsega, kar so likovniki iz celotne Slovenije poslali na razpis. Tako so že področni selektorji izločili večino del, ki niso ustrezala razpisani temi ali pa je bila njihova likovna kvaliteta nezadostna. Osemindeset del, ki so se uvrstila skozi končno selektorsko sito, pomeni dokaj oster izbor, hkrati pa pred gledalca, strokovno in ljubiteljsko publiko prinaša razstavo, ki po svoji kvaliteti in domiselnosti formalnih rešitev ne le

presega običajne preglede ljubiteljske likovne dejavnosti, temveč se kaže kot odličen kulturni dosežek. Avtorji so tekst v likovno podobo prenesli na različne načine ter z različnimi nameni in razumevanjem materije. Največ likovnikov je ostalo pri sliki, ustvarjeni v oljnih ali akrilnih barvah; tekst so uporabili kot nosilec družbenoangažiranega sporočila ali pa so črke, številke in besede vzeli kot ponujeni likovni material, iz katerega so sestavili likovno učinkovito podobo. To so zasnovali v bolj strogih, geometriziranih oblikah ali kot igriv, sproščen avtorjev rokopis. Zanimiva in likovno zrela dela prinašajo tudi odtisi v različnih grafičnih tehnikah predvsem globokega tiska. Veliko ustvarjalcev je nadaljevalo preteklo izkušnjo kolaža, pri čemer so se v izbor uvrstila tista dela, pri katerih je tekst ključen element podobe. Kontinuiteta uporabe kolaža po pretekli tematski razstavi je seveda razveseljivo dejstvo in bi ga veljalo še naprej spodbujati, a tokrat žal številni (sicer zanimivi) kolaži (v torej dokaj hudi konkurenci) niso v celoti zadovoljili razpisane teme. Razveseljiv je tudi velik odziv in kvaliteta del s področja skulpture in fotografije. Fotografija je uporabljena kot osnova digitalno manipulirane podobe ali kot »čista« fotografija, pri kateri po svoji duhovitosti izstopajo predvsem fotografski »ready-madei«, posnetki opozorilnih tabel ali segmentov popisanih zidov, ki s prenosom v drug medij dobijo popolnoma drugačne pomeni in kvalitete. Tudi kiparska dela so se tokrat izkazala kot tista, pri katerih so ustvarjalci našli odlična izhodišča za preigravanja možnosti uporabe črk v tridimenzionalnem prostoru. Nekaj del, ki predstavljajo morda sploh najzanimivejši segment razstave, se giblje na mejnih področjih med sliko in skulpturo ali pa je kip le del širše zastavljenega performansa. V dveh primerih lahko govorimo o skoraj konceptualno zasnovanih delih, ki se iztečeta v duhovito in lucidno rešitev. Tudi nekaj sicer

čisto slikarsko zasnovanih del presega klasično razumljeno polje slike in se odreče steni kot površini za obešanje slik, ob tem pa gledalca vabi k aktivni udeležbi pri oblikovanju »končne« podobe. Kar nekaj del torej pričakuje aktivnega gledalca, ki bo šele s svojo dejavnostjo in prisotnostjo osmisli samo delo. Vključitev gledalca kot soustvarjalca ali celo kot »likovni material« kaže na izstop teh ustvarjalcev iz razmišljanja o umetnosti na način XIX. stoletja (ki je še vedno močno prisoten med ljubiteljskimi likovniki) in na zavedanje o spremembah tako ustvarjanja kot percepcije likovne umetnosti, ki so jih prinesla pretekla desetletja. Likovna podoba ni več le predmet občudovanja, tudi ne več zgolj prostor vživetja, ampak predvsem zahteva gledalčevo aktivno sodelovanje in miselni napor. To pa je seveda veliko več, kot običajno dobimo ob razstavah ljubiteljskih likovnikov, kjer laična publika dela deli na lepa in druga, manj všečna, bolj podučena srenja pa razpravlja o pravilnosti risbe (kar koli že to komu pomeni), sposobnostih verne upodobitve in siceršnji ustvarjalčevi (ne)spretnosti. Tema *Tekst in podoba* tako ni bila le težek izziv za ustvarjalce, verjetno utegne biti tudi razstava podobno težek zalogaj za obiskovalce. Tako kot prvi bodo morali tudi slednji seči prek ustaljenih navad in pričakovanj. Za trud bodo, verjamem, nagrajeni. Kot so z doseženim nagrajeni za svoj pogum tudi snovalci tematskih razstav pri JSKD, predvsem pa vsi tisti ustvarjalci, ki nam kažejo svoje dosežke na priučujoči razstavi.

Janez Zalaznik

*Janez Zalaznik, Tekst in podoba – zgoščena zgodovina nekega razmerja, JSKD, 2011

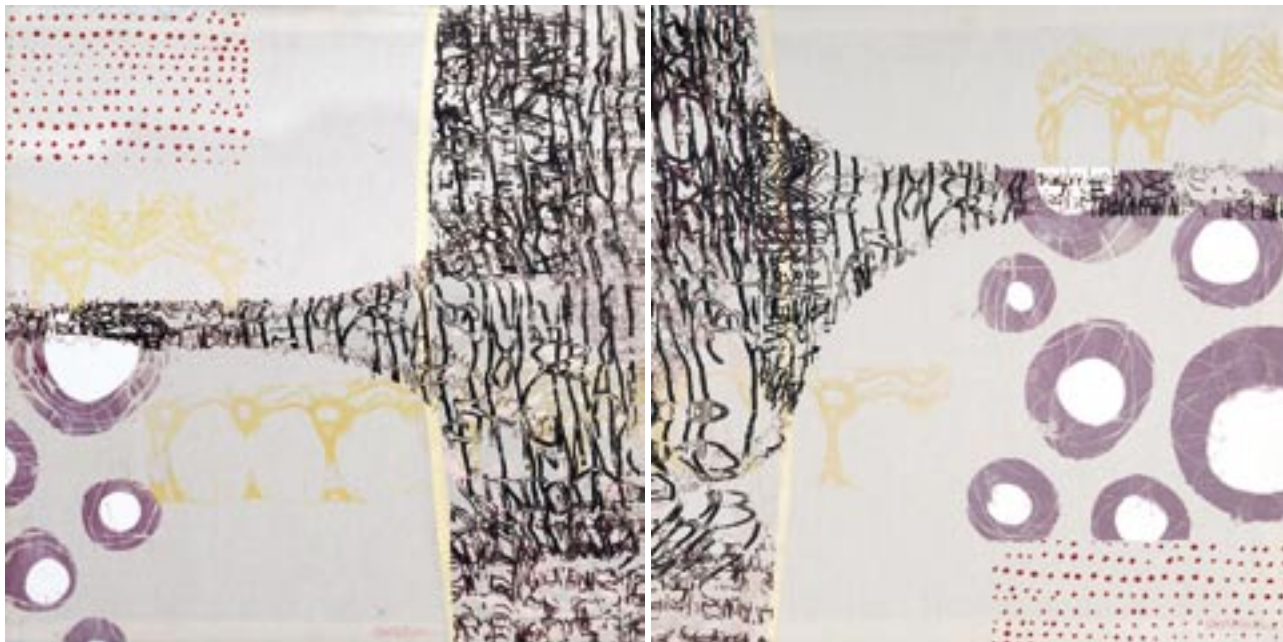

6

Robert Ahlin

Trbovlje

Opozorilo, 2011, fotografija, 70 x 100 cm

7

Renata Bedene

Grosuplje

Kje se beseda rodi (diptih), 2011, ročni sitotisk, strojno vezenje, po 60 x 60 cm

8

Anton Benedik

Škofja Loka

Čistost besede, 2011,
mešana tehnika, 57 x 46 cm

Jan Bernot

Domžale

Interier z glavo neznanca, 2011,
asemblaž, 13 x 6 cm

Saša Bezjak

Gornja Radgona

Beloleb, 2011, lesorez, 100 x 70 cm

Nika Božič

Vipava

Rdeče, 2010,
akril na lesu, 70 x 50 x 40 cm

Magda Cej

Postojna

Idea com, 2011, akril, 100 x 70 cm

13 **Jasmina Čelan**

Postojna

Pismo, 2011, mešana tehnika, 70 x 70 cm

Ingrid Černe

Nova Gorica

a, 2011, kolaž, 50 x 50 cm

Zdravko Červ

Straža

Tranzicija, 2011, mešana tehnika,
70 x 60 cm

16

Mirela Faganel

Nova Gorica

S črkami rastemo (diptih), 2011, mešana tehnika, po 50 x 50 cm

17 **Irena Gajser**

Maribor

Lacrimae, 2011, mešana tehnika, 30 x 120 cm

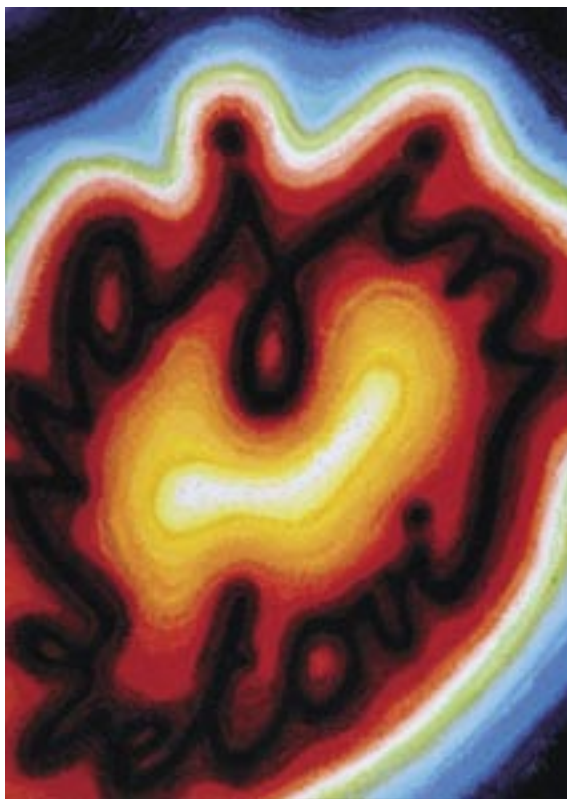

18

Janez Grauf

Mežica

Povezovanje, 2011, les, 25 x 80 x 29 cm

19

Slavko Guštin

Sežana

Dvojina (diptih), 2011, olje na platnu, po 70 x 50 cm

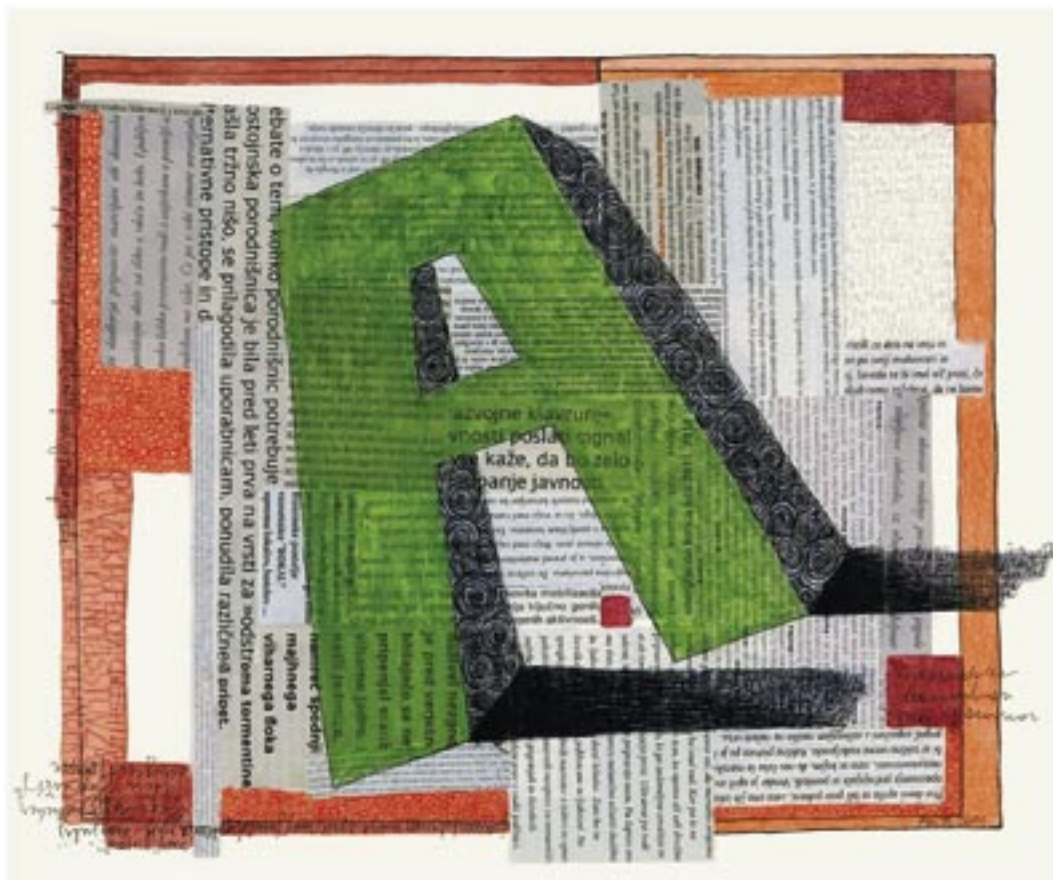
20

Tatjana Hlačer

Kamnik

Pripovedovalka, 2011, žgana glina z engobo,
60 x 40 x 40 cm

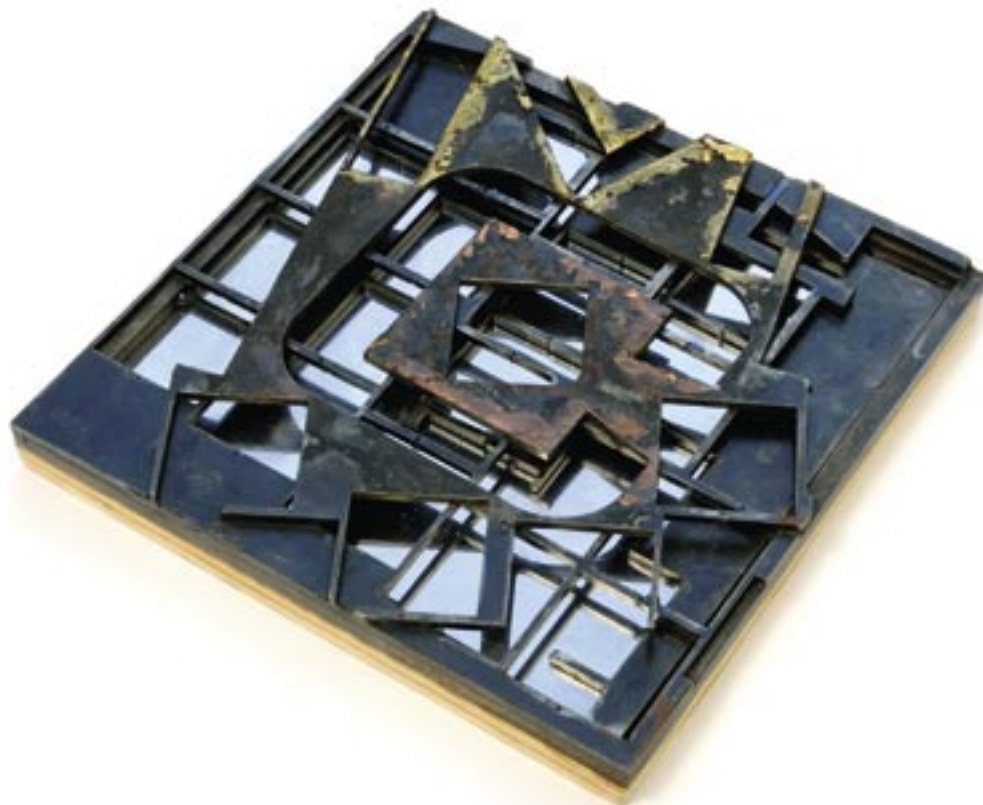
21

Anita Indihar Dimic

Ig

Prva, 2011, mešana tehnika, 30 x 35 cm

Cunami, 2011,
varjeno železo,
4 x 33 x 33 cm

Danilo Jereb

Idrija

Upanje, 2011, mešana tehnika,
80 x 80 cm

24

Nina Juratovec

Zagorje ob Savi

Črke v prostoru 2, 1999,
probeton, 40 x 40 x 10 cm

Marinka Kerstein

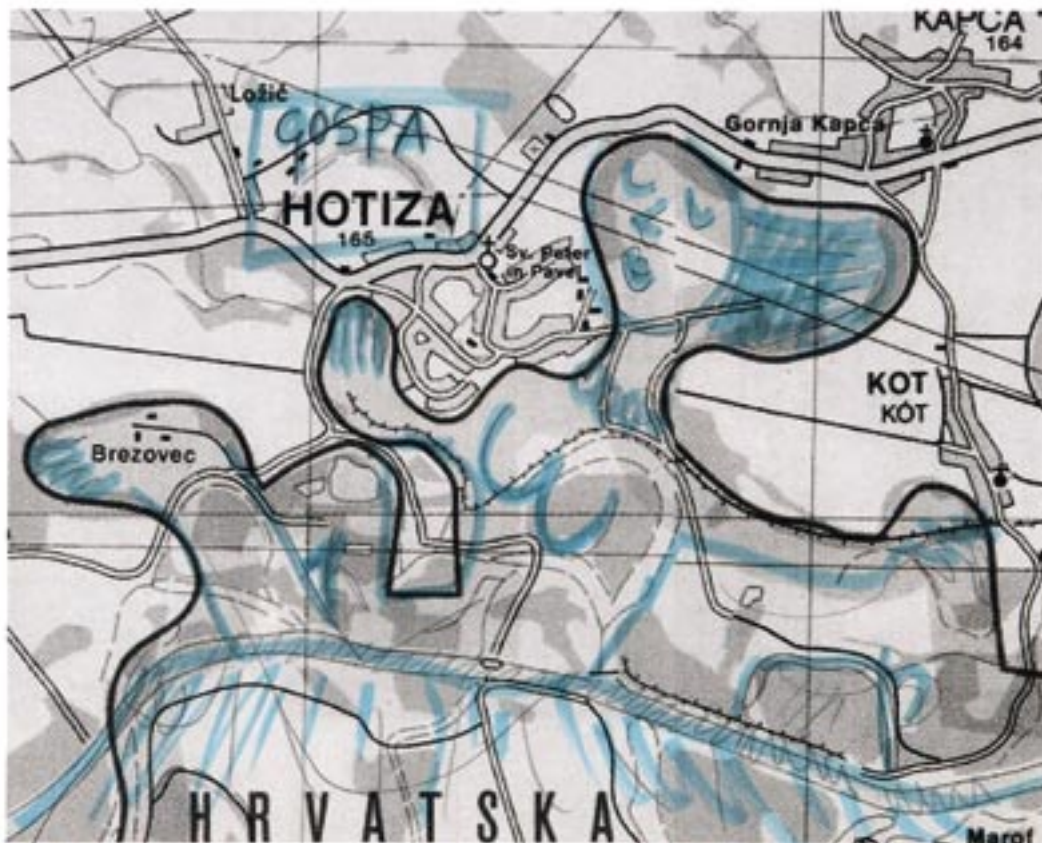
Celje

Ljubezen, 2011, akril na platnu,
90 x 90 cm

29

Danila Krpič

Murska Sobota

Pričakovanje, 2011, mešana tehnika, 30 x 40 cm

30

Meta Kuplenik

Kostanjevica na Krki

Speča luna na zimskem nebu, 2011, akril na platnu, 60 x 90 cm

31 Dika Majce

Kamnik

Enigma v glagolici – sestavljanke, 2011, akril na platnu, enakostranični trikotniki, 6 po 25 cm, 4 po 30 cm

32

Filip Matko Ficko

Radenci

Črka, 2011, akril na platnu,
90 x 90 cm

Elvira Vera Mauri

Gorica/Italija

Začetek pripovedi, 2011,
mešana tehnika, 50 x 50 cm

*linorez, 1/2 2011**Inicijale**Gerhard M.*

35

Mitja Milavec

Logatec

Oglasni pano, 2011, mešana tehnika, 40 x 60 cm

36

Ivo Oman

Kranj

Rockwell, 2011, mešana tehnika, 45 x 64 cm

Bernardina Paj

Makole

Drevo mladosti, 2011, mešana tehnika, 70 x 50 cm

Andreja Peklaj

Vodice

Neskončno, 2009, fotografija, 48 x 63 cm

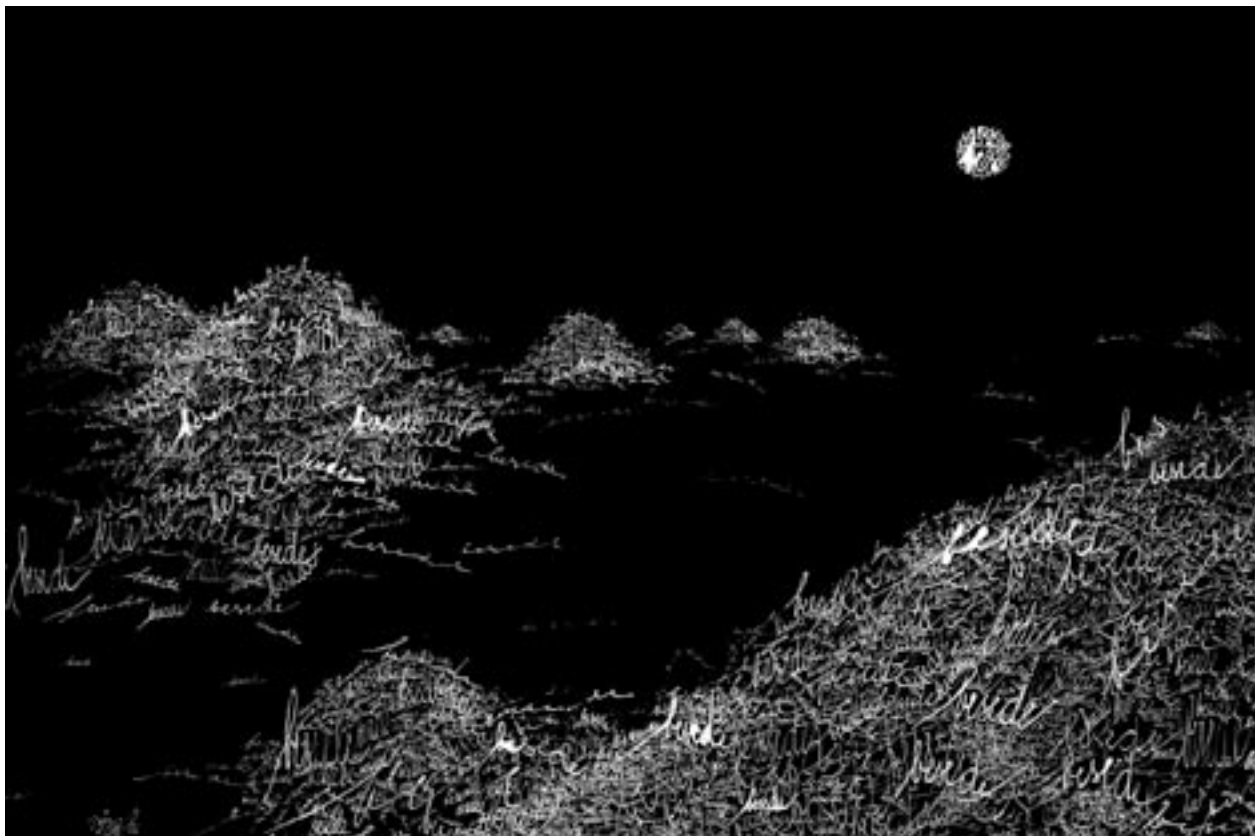

39

Dragica Petek

Maribor

Dan na dan, 2011, akril na platnu, 50 x 70 cm

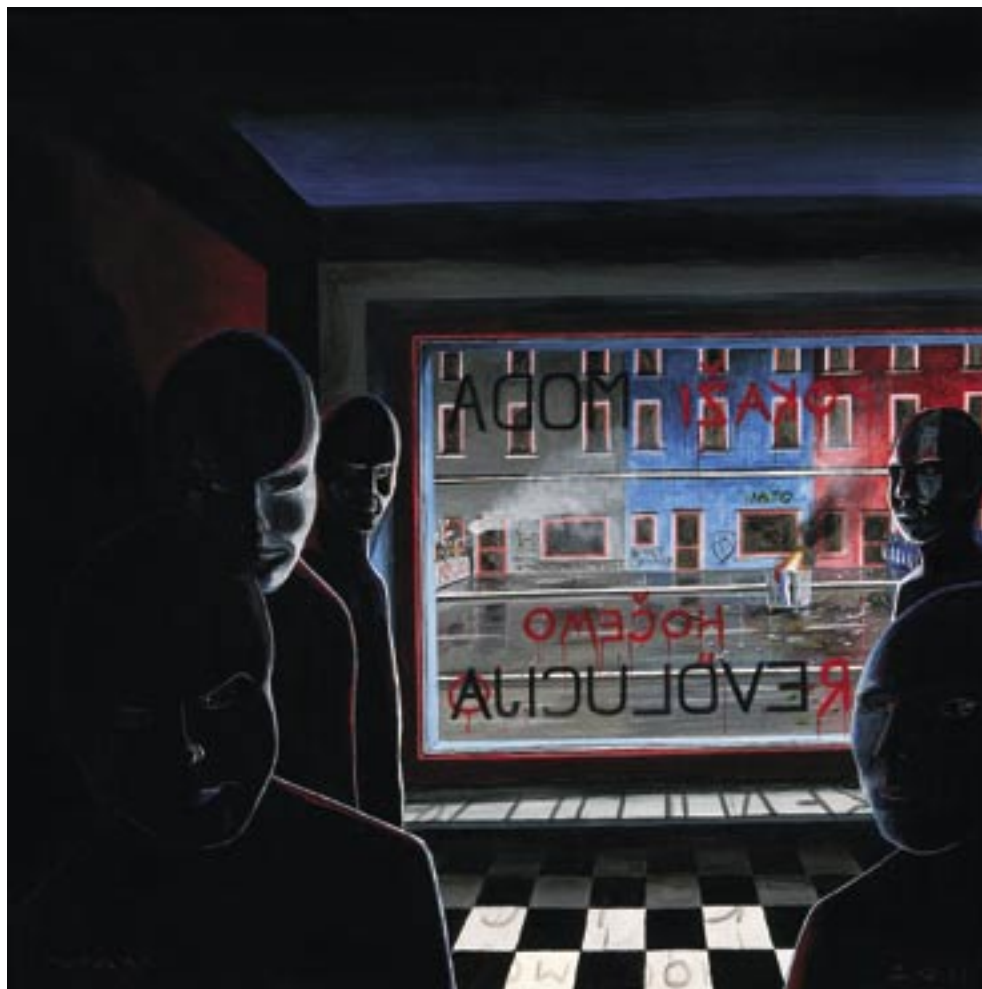

41

Mojca Podrenik

Zagorje ob Savi

Pobegle črke (diptih), 2011, mešana tehnika, po 40 x 40 cm

Branka (Bera) Primc

Celje

Razpad rdečih simbolov, 2011,
mešana tehnika, 60 x 50 cm

44

Pavel Rakovec

Kranj

Umetniška kritika, 2011, tisk s premičnimi šablonami, 47 x 62 cm

Štefka Ramšak

Maribor

Modni utrinek, 2011,
olje na platnu, 70 x 55 cm

Tamara Rimele

Trnovska vas

Vložene kumarice, 2011,
mešana tehnika, 14 x 8,5 x 8,5 cm

47

Simona Robin

Dravograd

Ugani, 2011, kolaž, 58 x 75 cm

Marija Rudolf

Ravne na Koroškem

Začetki pisane besede, 2010,
žgana glina z engobo, 50 x 14 x 14 cm

Nande Rupnik

Idrija

Glück auf – srečno knapi,
2009, mešana tehnika,
105 x 105 cm

Franc Simonič

Ptuj

Samo mrtve črke
na platnu, 2011,
olje na platnu,
70 x 80 cm

Ivan Skubin

Brda

Ujetniki svobode,
2011,
žgana glina z glazuro,
raku,
4 deli po 50 x 9 x 9 cm

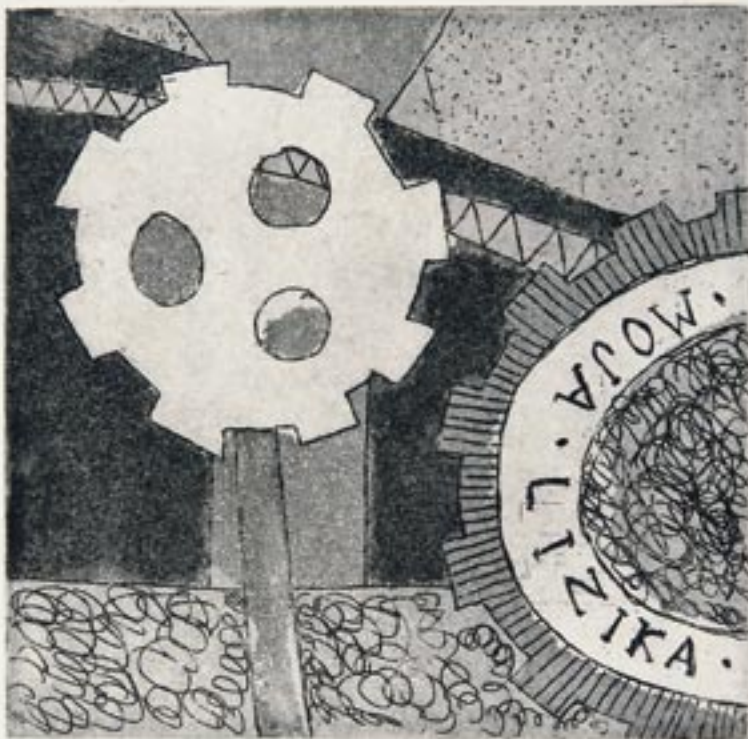

Rozina Šebetič

Ptuj

...brez vojn in nasilja I, 2011,
mešana tehnika, 60 x 50 cm

Moja lizika, akvatinta

Sabina Š. H.

2011

Sabina Šiler Hudoklin

Novo mesto

Moja lizika, 2011,
akvatinta, 10 x 10 cm

55

Primož Tomšič

Nova Gorica

Reciklaža, 2011, asemblaž, 30 x 30 x 7 cm

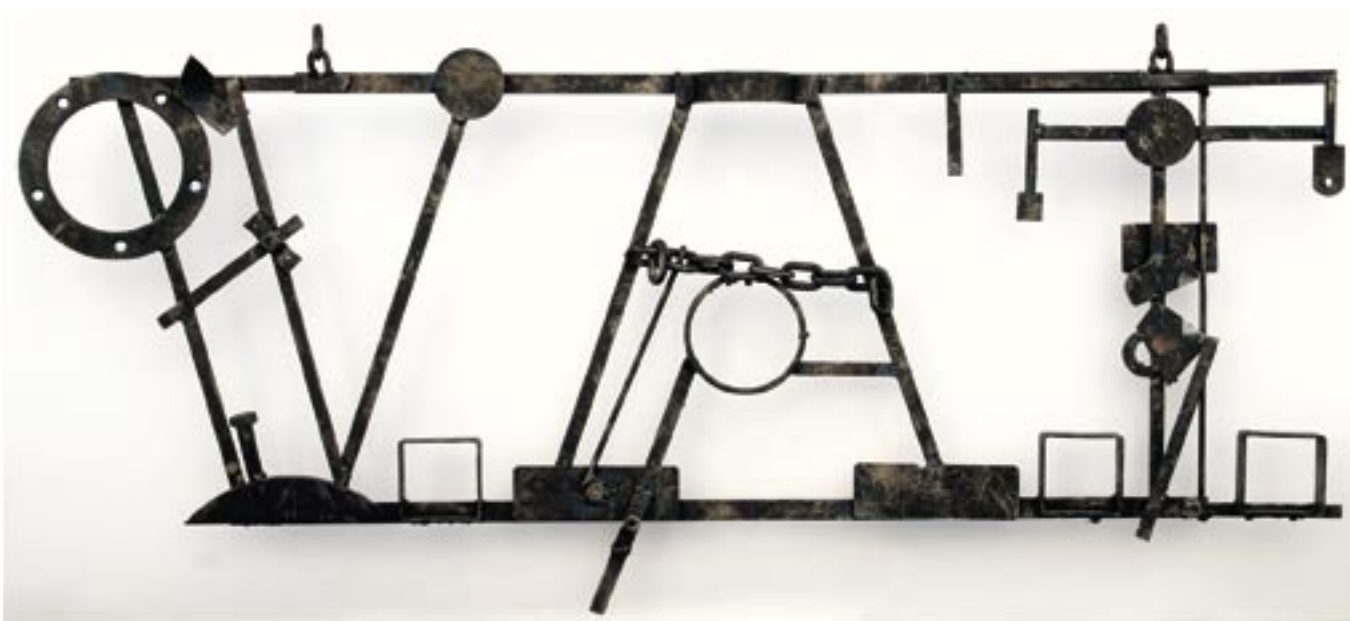

Ljudmila Turk

Ljubljana

List, 2011, akril na platnu, 70 x 50 cm

57

Skupina V.A.T.

Trbovlje

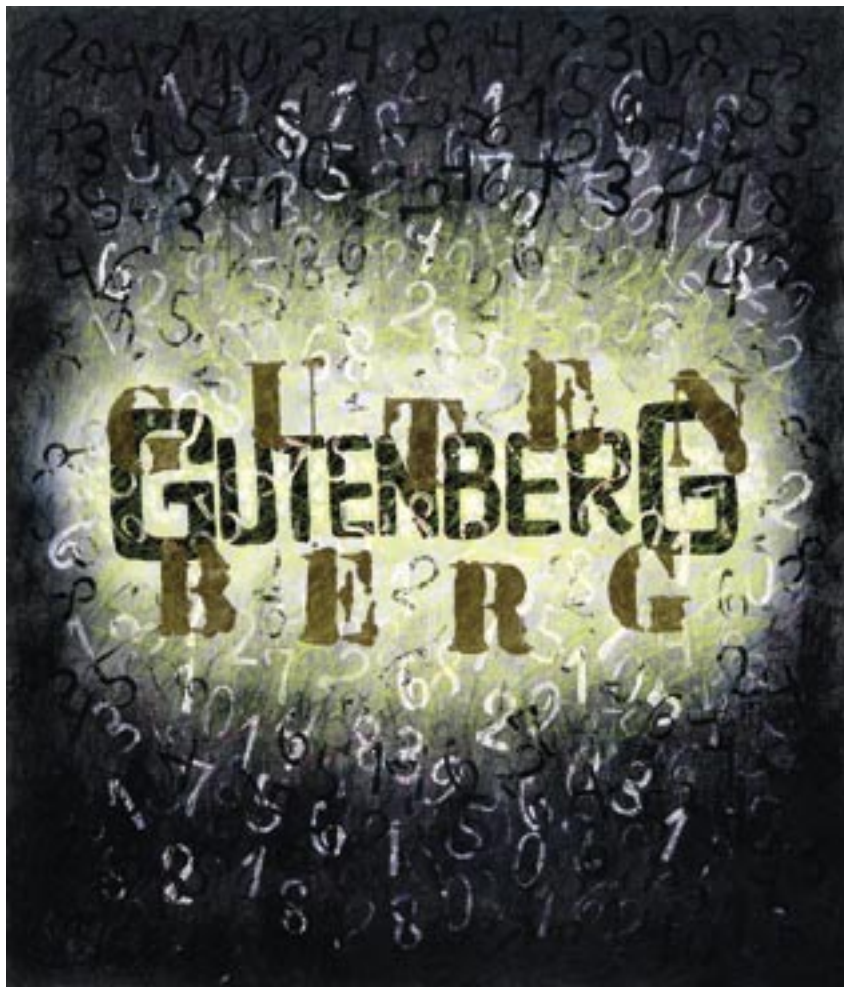
V.A.T., 2011, varjeno železo, 50 x 140 cm

Lojze Veberič

Murska Sobota

Gutenberg, 2011,
akril na plošči, 70 x 60 cm

59

Anita Vozelj

Litija

Romeo in Julija, 2011, fotografija, 40 x 50 cm

60

Nada Zager

Mozirje

Magični kvadrat, 2011,
akril na platnu, 60 x 60 cm

Veronika Zidar

Ljubljana

Art – umetnost, 2011,
redukcijsko žgana glina,
50 x 20 x 20 cm

62
D

Veronika Židanek

Domžale

Evropa, 2011, akril na platnu, 80 x 60 cm

Tina Žvab
Črnomelj

Zvok, 2011, fotografija,
60 x 40 cm

Jaskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Državna tematska razstava
Tekst v podobi

Izdal: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Štefanova 5, 1000 Ljubljana

www.jaskd.si

Zanj: mag. Igor Teršar

Urednica: Andreja Koblar Perko

Tekst: Janez Zalaznik

Fotografija: Ping d.o.o.

Oblikovanje: Adenda d.o.o.

Tisk: Graphtech s.p.

Naklada: 1000 izvodov

Projekt v okviru Mednarodnega festivala mlade
literature Urška sodi v program EPK (Evropske
prestonice kulture) 2012.

Ljubljana, september 2012

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

73/76(497.4)''20''(083.824)

TEKST v podobi : državna tematska razstava 2012 : Koroška galerija likovnih umetnosti Slovenj
Gradec, oktober 2012, Dolenjski muzej Novo mesto, od novembra 2012 do februarja 2013 /
[urednica Andreja Koblar Perko ; tekst Janez Zalaznik ; fotografija Ping]. - Ljubljana : Javni sklad RS za
kulturne dejavnosti, 2012

ISBN 978-961-6819-40-4
1. Koblar Perko, Andreja
263230208